

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
Комунальний заклад
«ХЕРСОНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА»
Херсонської обласної ради

«Затверджую»

Директор коледжу

О.А. Липа

31 серпня 2021 р.

**«МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ У ХЕРСОНСЬКОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА»**

*Розглянуто на засіданні методичної ради
Херсонського фахового коледжу
музичного мистецтва
Протокол №1 від «31» серпня 2021 року*

*Прийнято на засіданні педагогічної ради
Херсонського фахового коледжу
музичного мистецтва
Протокол №1 від «31» серпня 2021 року*

Херсон 2021

1. Загальні положення

1.1. Принципи академічної доброчесності є базовими з етичних категорій у науковому й освітньому середовищі. Вони лежать в основі дотримання закону і встановлення унормованих взаємин серед учасників освітнього процесу, призвичаюють здобувачів та викладачів на практиці використовувати здатність приймати етичні рішення і діяти відповідно до них.

1.2. Методичні рекомендації з підтримки принципів академічної доброчесності у Херсонському фаховому коледжі музичного мистецтва (далі Коледжі) визначають основні підходи щодо процедури та критеріїв впровадження і використання принципів академічної доброчесності в освітньому процесі, підготовки здобувачів до отримання професійної освіти і самоосвіти.

1.3. Методичні рекомендації розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав», «Про наукову та науково-технічну діяльність», вимог міжнародних практик і рекомендацій щодо забезпечення принципів академічної доброчесності, Статуту та інших внутрішніх нормативних документів Коледжу.

2. Основні поняття та терміни.

Поняття про академічну доброчесність та види її порушення (Представлений пункт частково відтворює пункти статті 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.).

- **Академічна доброчесність** – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

- **Академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

- **Самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

- **Фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

- **Фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

- **Списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

- **Обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, фабрикація, фальсифікація. Іншими формами обману є: - імітація освітньої та наукової діяльності; - неправдиве співавторство; - свідоме викривлення посилань на джерела; - проходження процедур оцінювання результатів навчання підставними особами.

- **Хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

- **Протиправний вплив** – здійснення впливу в будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування, підкуп тощо) або спроба такого впливу на учасника (суб'єкта) освітньої (освітньо-творчої) чи наукової (науково-технічної) діяльності з метою спонукання до порушення ним вимог академічної доброчесності.

- **Необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти та компетентностей педагогічних працівників під час атестації чи сертифікації.

- **Неспроможність ідентифікувати порушення** академічної доброчесності та протистояти цим порушенням – це фіксування та встановлення відповідних порушень зовнішніми суб'єктами забезпечення якості згідно з визначеними процедурами у випадках, коли заклад освіти або установа відмовилися у розгляді відповідної інформації про порушення академічної доброчесності або розгляд відбувся і факт порушення не був встановлений, або факт порушення було встановлено, але передбачені Законом та (або) внутрішніми правилами закладу освіти (установи) види покарань не застосовувалися.

3. Поняття, що описують автоматичну перевірку робіт на плагіат

- **Заміна символів** – наявність у словах іншомовних букв (зазвичай «с» українське замінюють на «с» англійське, аналогічно з «і»). Заміна символів може свідчити про зумисне спотворення тексту для підвищення відсотку його унікальності.

- **Схожість тексту** – відсоткове співвідношення обсягу тексту, який дослівно або частково співпадає з інформацією, оприлюдненою в інших джерелах, із загальним обсягом роботи. Високий (понад 5 %) рівень схожості академічного тексту з іншим джерелом може свідчити про наявність плагіату або інших форм порушення академічної доброчесності.

- **Унікальність тексту** – відсоткове співвідношення обсягу тексту, який не співпадає з інформацією, оприлюдненою в інших джерелах, із загальним обсягом роботи.

4. Принципи академічної доброчесності

Академічна доброчесність у широкому розумінні – це комплекс морально-етичних принципів, що обов'язкові для дотримання всіма

представниками освітнього та наукового середовища. Міжнародний центр академічної доброчесності визначає академічну доброчесність як прихильність п'ятьом фундаментальним принципам: чесність, довіра, справедливість, повага і відповідальність. Доповнені сміливістю та бажанням втілювати їх, не зважаючи на труднощі та перешкоди, ці п'ять принципів є основоположними для науки і освіти. Виділяють такі загальні принципи забезпечення академічної доброчесності:

- **Чесність та порядність** у дотриманні академічної доброчесності – полягає у системному уникненні її порушень під час здійснення власної діяльності всіма учасниками процесу отримання та надання освітніх послуг, наукової діяльності, реалізації державної політики у сфері якості освіти.

- **Повага** до прав і свобод усіх учасників процесу отримання та надання освітніх послуг, наукової діяльності, реалізації державної політики у сфері якості освіти – демонструється до ідей гідності інших, їхнього фізичного та психічного здоров'я, заохочення колегіальності та співпраці.

- **Довіра** – проявляється у впевненості в чесності та чесноті один одного, позбавленні страху, що результати діяльності можуть бути незаконно запозиченими, кар'єру спалюжено, а репутацію підірвано безпідставними звинуваченнями у порушенні академічної доброчесності або притягненням до відповідальності за відсутності доведених фактів порушень відповідно до встановлених процедур.

- **Відповідальність** як складова академічної доброчесності полягає у вмінні брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності, виконувати взяті на себе зобов'язання, протистояти проявам порушення академічної доброчесності, подавати приклади гідної поведінки.

- **Прозорість і публічність** – досягаються шляхом доступності інформації та передбачають, що всі учасники процесу отримання та надання освітніх послуг, наукової діяльності, реалізації державної політики у сфері забезпечення якості освіти зобов'язані діяти відкрито та зрозуміло.

- **Справедливість** у межах забезпечення академічної доброчесності передбачає неупереджено однакове ставлення до всіх учасників процесу отримання та надання освітніх послуг, наукової діяльності, уникнення дискримінації та нечесності.

5. Основні види порушень академічної доброчесності

До основних видів порушень академічної доброчесності належать (тлумачення цих понять див. в п. 1.1):

- Академічний плагіат та самоплагіат.
- Фабрикація дослідження.
- Фальсифікації: а) фальсифікація та присвоєння авторства; б) створення академічного тексту на замовлення.

- Обман: а) імітація освітньої та наукової діяльності; б) неправдиве співавторство; в) свідоме викривлення посилань на джерела; г) проходження процедур оцінювання результатів навчання підставними особами.

- Несамостійне виконання завдання, а саме у формі: а) списування; б) отримання недозволеної допомоги; в) виконання завдання іншою особою.

- Протиправний вплив та отримання неправомірної вигоди (хабарництво).

- Порушення вимог щодо оцінювання (див. глосарій). Формами порушення вимог щодо оцінювання є: а) надання недозволеної допомоги під час оцінювання; б) створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження оцінювання; в) відсутність реагування на несамостійне виконання завдання; г) необ'єктивне оцінювання компетентностей педагогічних працівників під час атестації чи сертифікації.

- Неспроможність ідентифікувати порушення академічної доброчесності та протистояти цим порушенням.

6. Адміністрація, методичний кабінет Коледжу здійснює:

- вивчення стану розуміння принципів академічної доброчесності працівниками Коледжу та за необхідності організовує навчання педагогічного колективу;

- вивчення стану дотриманням принципів академічної доброчесності;

- контроль педагогічних працівників та здобувачів освіти щодо дотримання принципів академічної доброчесності;

- надання методичної та практичної допомоги педагогам;

- розгляд фактів порушення принципів академічної доброчесності;

- розробку заходів щодо профілактики дотримання принципів академічної доброчесності із залученням усіх учасників освітнього процесу;

- опрацювання на засіданнях циклових комісій результатів моніторингових досліджень, опитувань, методичних рекомендацій, матеріалів тематичних заходів, публікацій щодо питань забезпечення академічної доброчесності.

Факт порушення академічної доброчесності визначається керівниками та методистами Коледжу, з урахуванням вимог Закону України «Про освіту» та внутрішніх наказів закладу.

6.2. Процедура подачі та розгляду звернень:

- встановлення факту порушення академічної доброчесності педагогічним працівником або здобувачем освіти;

- рішення групи з аналізу навчальної діяльності про притягнення до академічної відповідальності осіб, яких звинувачують у порушенні академічної доброчесності;

- визначення виду академічної відповідальності;

- подання апеляції;

- повторне ухвалення рішення з урахуванням апеляційних аргументів.

Особа, яку звинувачують у порушенні нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення за це порушення до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності.

7. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

Академічна відповідальність застосовується за порушення вимог академічної доброчесності до здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних.

Формами притягнення до академічної відповідальності є такі:

- 1) попередження – за порушення академічної доброчесності, скоєне вперше;
- 2) повторне виконання завдання та/або проходження оцінювання (включаючи підсумкове оцінювання або атестацію) – за несамотійне виконання завдання;
- 3) повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми – за порушення академічної доброчесності, скоєне вдруге протягом проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- 4) позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання стипендій, грантів, де проходить навчання здобувач на строк до одного навчального року – за порушення академічної доброчесності, скоєне вдруге. Рішення про притягнення здобувача освіти до академічної відповідальності ухвалює група з аналізу результатів навчальної діяльності.

8. Педагогічні працівники

8.1. Педагогічний працівник, який виявив порушення академічної доброчесності, приймає рішення про академічну відповідальність здобувачів освіти та надає в адміністрацію інформацію про таке порушення.

Педагогічні працівники мають провадити:

- профілактику порушень принципів академічної доброчесності;
- унесення змін до навчального матеріалу щодо впровадження навчання принципів академічної доброчесності;
- вивчення ставлення здобувачів освіти щодо принципів академічної доброчесності;
- ведення документації;

8.2. Викладачам потрібно вдосконалювати власну кваліфікацію у питаннях сучасного академічного письма. Зокрема, власним прикладом демонструвати роботу з джерелами, посилатися на них, озвучувати першоджерела під час проведення заняття, включати короткі завдання по

роботі із якісними науковими джерелами. Варто розібратися з такими поняттями, як академічний, освітній, науковий текст. Без володіння ними здобувачі не зможуть уникнути таких явищ, як помилки цитування, академічний плагіат тощо.

Академічний (освітній, освітньо-науковий) текст – текстова, ілюстративна публікація, твір або інший об’єкт інтелектуальної власності, що створюється у процесі освітньої (освітньо-творчої) діяльності, з метою вступу на навчання, виконання вимог освітньої програми чи її окремих компонентів, проходження атестації, присвоєння (присудження) кваліфікації, наукового ступеня (кандидата мистецтв), педагогічного, вченого або іншого звання, участі у конкурсі, фіксування та оприлюднення науково-творчих результатів, здійснення навчально-методичної діяльності.

8.3. Навчання академічного письма має починатися із запобігання прямого академічного плагіату в дослідницьких роботах. Для цього викладачам варто опанувати такі **компетентності**:

- розуміти спільне і відмінне між поняттями «**плагіат**» (стаття 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права») і «**академічний плагіат**» (стаття 42 Закону України «Про освіту»): закон про авторське право захищає форму твору (перефразування тексту може бути розцінене як оригінальний твір, відсутність плагіату), тоді як ключове у понятті «академічний плагіат» – відтворення наукових (творчих) результатів інших осіб без належного посилання і перефразування тексту без посилання на джерело є різновидом академічного плагіату;

- розуміти, що академічний плагіат – це феномен, інтерпретація якого залежить від академічних традицій та культурного контексту. Крім того, існує чимало пограничних випадків, які можна розцінювати і як академічний плагіат, і як його відсутність (зокрема, такою ситуацією можуть бути помилки в посиланнях на джерела). Для уникнення таких випадків у викладанні сьогодні необхідно орієнтуватися на впровадження мінімальної рамки тлумачення змісту академічного плагіату відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту»;

- знати про основні причини академічного плагіату;

- уміти планувати і проводити заходи, що ефективно допомагають уникати плагіату, наприклад: передбачати опрацювання унікальних даних; давати завдання на опрацювання джерел із високим ступенем деталізації того, які джерела необхідно вивчити і як саме ними скористатися;

- уміти виявляти випадки плагіату;

- складати завдання й екзаменаційні білети так, щоб завдання не орієнтували здобувачів на використання плагіату; формулювати завдання, що допускають використання будь-яких джерел і перевіряють розуміння матеріалу та здатність використовувати інформацію для вирішення конкретних завдань тощо.

9. Основні вимоги до керівників дослідницьких робіт здобувачів освіти

Педагогічним керівником дослідницької роботи може бути особа, яка відповідає таким вимогам:

- має повну вищу освіту;
- дотримується педагогічної етики, моралі;
- володіє знаннями теоретичних основ та сучасних досягнень з науки, яку викладає;
- розуміє основні принципи академічної доброчесності, розрізняє такі поняття, як плагіат, списування, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація;
- володіє навичками академічного письма;
- щодо цієї особи не був доведений факт академічного шахрайства.

Науковим керівником роботи може бути особа, яка:

- здійснює науково-методичну і науково-дослідну діяльність;
- має науковий ступінь;
- володіє широким спектром стратегій навчання;
- щодо цієї особи не був доведений факт академічного шахрайства

10. Встановлення факту необ'єктивного оцінювання

Принципів академічної доброчесності мають дотримуватися всі учасники освітнього процесу, зокрема викладачі, керівники робіт. Однією з основних форм порушення в цій царині є необ'єктивне оцінювання. У листі МОН від 23.10.2018 року № 1/9-650 визначено такі ознаки цього порушення:

- свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;
- невчасне повідомлення здобувачів освіти про систему оцінювання;
- відсутність об'єктивних критеріїв оцінювання;
- використання різних підходів і критеріїв при оцінюванні однотипних робіт, навмисне створення нерівних умов для різних здобувачів освіти тощо;
- надання та/або отримання будь-яких необґрунтованих переваг в освітній, дослідницькій діяльності здобувачам освіти через родинні та інші неформальні зв'язки, застосування тиску на осіб, що приймають відповідні рішення.

У випадках фіксації таких фактів здобувачі можуть звернутися зі скаргою до керівництва закладу освіти. У цій скарзі вони мають детально описати ситуацію та вказати, які саме письмові роботи були необ'єктивно оцінені.

11. Прийоми навчання здобувачів належного академічного письма

Опанування навичок академічного письма є однією з важливих умов дотримання академічної доброчесності. Вирішення цього завдання краще розпочинати з самостійних письмових робіт, що виконуються здобувачами фахової передвищої освіти у формі:

- есею;
- короткої доповіді;
- презентації;

- реферату;
- звіту практичної роботи.

Здобувачі можуть бути залучені до написання невеликих науково-публіцистичних статей. Важливо, щоб такі роботи виконувалися під керівництвом викладачів, науковців. Допускається написання статей у співавторстві з педагогічними керівниками.

12. Порядок захисту дослідницьких робіт

12.1. Захист дослідницьких робіт проводиться на кожній цикловій комісії окремо. Під час захисту учасник спілкується безпосередньо зі своїм керівником. Для успішного проходження захисту здобувачеві слід заздалегідь підготувати доповідь. Педагогічному керівнику рекомендується організувати тренувальні виступи в межах навчальної групи. В якості журі для такого заходу можуть бути запрошені інші викладачі циклової комісії з базової або суміжних дисциплін.

Під час захисту здобувач не має права використовувати шпаргалки, користуватися мобільними пристроями та іншими засобами, отримувати допомогу від педагогічного керівника. Такі вчинки розцінюються як факт академічного шахрайства.

12.2. Конференція передбачає оприлюднення практичних результатів дослідження. Під час її проведення здобувач має право:

- Виголосити 7-хвилинну доповідь.
- Унаочнити матеріал (зіграти на інструменті, заспівати, показати відео, фото презентації тощо).

Під час конференції кожен учасник має самостійно відповідати на питання членів журі та інших студентів, присутніх на захисті роботи. Використання під час такого заходу засобів зв'язку для отримання допомоги від педагогічного керівника чи батьків є неприпустимим. При його фіксації студентові буде надано усне попередження.

13. Профілактика порушення академічної доброчесності

13.1. Серед найпоширеніших факторів порушення академічної доброчесності такі:

- брак мотивації, виконання роботи не з особистого інтересу, а заради оцінки або отримання інших преференцій у навчанні;
- некоректне формулювання теми, предмета та об'єкта дослідження, неправильний вибір джерел. Постановка занадто складних для молодого дослідника завдань;
- відсутність культури цитування, навичок академічного письма;
- знецінення оригінальних думок. Здобувачеві вони можуть здаватися недолугими, погано сформульованими, примітивними в порівнянні з вивіреними твердженнями відомих науковців;
- брак часу на виконання дослідження. Така проблема може виникати, якщо здобувачеві на написання роботи відводиться всього 4-6 тижнів. Цього

недостатньо для фахового опрацювання теоретичного матеріалу, виконання експериментів, проведення опитування тощо.

13.2. Розуміння причин порушення академічної доброчесності є першим кроком до їх запобігання. Другим кроком є розробка стратегії упередження цього явища, яка має бути здійснена педагогічними та науково-педагогічними керівниками Коледжу. Така стратегія має включати низку елементів, серед яких:

- Включення до освітніх програм окремих компонентів або ж їх складових з питань дотримання академічної доброчесності та навичок академічного письма.

- Створення атмосфери академічної доброчесності. Проведення цільових заходів, присвячених цьому питанню: конференцій, круглих столів, квестів тощо. Популяризація принципів академічної доброчесності серед здобувачів та батьків.

- Поширення комплексу рекомендацій щодо боротьби з плагіатом: пам'ятка для здобувачів із запобігання плагіату, керівництво з уникнення плагіату для конкурсантів, керівництво для викладачів з профілактики студентського плагіату тощо.

- Моніторинг громадської думки: анонімне опитування здобувачів освіти щодо наявності/відсутності порушень академічної доброчесності.

14. Створення атмосфери академічної доброчесності у Коледжі

14.1. Створення атмосфери академічної доброчесності у Коледжі передусім зумовлюється ставленням до принципів академічної доброчесності в педагогічному колективі. Важливо забезпечити розуміння всіма учасниками освітнього процесу, насамперед педагогічними, науково-педагогічними працівниками сутності академічної доброчесності, вимог законодавства і внутрішніх нормативних документів з цих питань, основних видів порушень, зразків правильної поведінки у ситуаціях, які можуть призводити до порушень.

Для цього варто використовувати такі інструменти і заходи, як:

- курси підвищення кваліфікації викладачів з питань академічної доброчесності, які можуть зараховуватися як частина планових заходів із підвищення кваліфікації;

- самоосвіта викладачів із подальшим контролем результатів навчання;

- лекції, презентації, тренінги, семінари із запрошенням фахівців;

- обмін досвідом тощо.

14.2. Головними питаннями у навчанні академічної доброчесності мають бути:

- поняття академічної доброчесності та переваги доброчесної поведінки;

- основні та деталізовані види порушень академічної доброчесності, способи їх ідентифікації, розмежування суперечливих випадків;

- інструменти та процедури перевірки академічних творів на плагіат, способи виявлення інших порушень академічної доброчесності;

- методи навчання здобувачів освіти академічної доброчесності;
- інструменти та способи мотивування здобувачів до доброчесної поведінки;
- норми законодавства, вимоги внутрішніх нормативних документів з питань академічної доброчесності, визначені закладом освіти методи запобігання порушенням, види академічної відповідальності та процедури розгляду справ про порушення академічної доброчесності;
- вивчення та впровадження практик із забезпечення академічної доброчесності;
- правила академічного письма та методи навчання здобувачів освіти академічному письму в застосуванні до конкретних навчальних дисциплін;
- створення і використання ефективних методів об'єктивного оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.